

Asia: VN/17575/2021-OKM-72

## **Luonnos hallituksen esitykseksi SORA-säännösten muuttamisesta**

### **Lausunnonantajan lausunto**

#### **Näkemyksenne esitykseen sisältyvistä ehdotuksista**

Esityksen luku 10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Luonnoksessa ehdotetaan mielestäni perustellusti, että opiskelijan opiskeluoikeus voitaisiin peruuttaa vammaisten ja iäkkäiden henkilöiden parissa työskenteleviltä vastaavilla perusteilla kuin alaikäisten parissa työskenteleviltä. Säätämisyjärjestysperusteluissa ehdotusta tarkastellaan erityisesti vammaisten ja iäkkäiden henkilöiden perusoikeuksien kannalta. Nähdäkseni säätämisyjärjestysperusteluja tulisi jatkovalmistelussa vielä täydentää arvioimalla ehdotettua sääntelyä suhteessa opiskelijan perusoikeuksiin ottaen huomioon, että osa koulutuksesta kuuluu oppivelvollisuuden piiriin (PL 16 §:n 1 mom.). Tässä arvioinnissa tulisi erityisesti huomioida perustuslakivaliokunnan oppivelvollisuuslakia ja sen voimaantulon jälkeistä aikaa koskeva lausuntokäytäntö (mm. PeVL 48/2021 vp ja PeVL 43/2020 vp).

Pidän tärkeänä, että säätämisyjärjestysperusteluja täydennettäisiin myös ehdotusten oikeasuhtaisuusarvioinnin kannalta; esimerkiksi opiskeluoikeuden peruuttamista kuuden kuukauden kuluttua lainvoimaisesta pidättämisspäätöksestä on esityksessä vain lyhyesti perusteltu toteamalla sitä voitavan pitää oikeasuhtaisena ja välttämättömänä.

Edelleen säätämisyjärjestysperusteluissa tulisi huolellisemmin arvioida ehdotetun sääntelyn suhdetta perustuslakiin relevantti perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö huomioiden; mielestäni esimerkiksi arviot rehtorille osoitettavasta päätösvallasta ovat tästä näkökulmasta niukasti perusteltuja.

Rikosperusteisia opiskeluoikeuden peruuttamista koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, että opiskelijan opiskeluoikeus voitaisiin peruuttaa myös ihmiskauppaan syyllistymisen perusteella. Tätä perustellaan sillä, että ”kyseisiin rikoksiin syyllistyneellä ei voida katsoa olevan edellytyksiä työskennellä momentissa tarkoitettujen henkilöryhmien parissa”. Ehdotusta tulisi myös tältä osin laajemmin perustella ja arvioida säätämisyjärjestysperusteluissa.

Säätämisyjärjestysperusteluissa on todettu, että huumausainetestiä koskevan tuloksen esittämisvelvollisuudessa ja käytännön tehtäviin liittyvässä osallistumisoikeuden epäamisessä on kyse päätöksenteosta, joka perustuu sellaisiin turvallisuus- ja toimintakykyhavaintoihin, jotka eivät

luontevasti sovi muutoksenhaussa oikeudelliseen harkintaan osoitettavaksi. Perusteluja tulisi nähdäkseni jatkovalmistelussa tältäkin osin täydentää.

Lakiehdotuksen mukaan (s. 70) ”koulutuksen järjestäjällä olisi salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Lupa- ja valvontavirastolle sen lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot sekä vireillä olevasta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta että vireillöolon päättymisestä. Sääntelyä täsmennettäisiin siten, että välttämättöminä tietoina vireillä olevasta asiasta pidettäisiin opiskelijan nimeä ja henkilötunnusta sekä niitä koulutuksen järjestäjän tiedossa olevia syitä, joiden vuoksi asia on tullut vireille”. Nämä esitetyt perustelut eivät vaikuta vastaavan sitä, mitä lakiehdotuksissa ehdotetaan säädettäväksi.

#### Säännöskohtaiset huomiot

Luonnoksen 1. lakiehdotuksessa muutettaisiin 116 §:n valituskieltosäännöstä. Valituskielto ulotettaisiin myös esitetyssä 85 a §:ssä tarkoitettuihin uusiin turvaamistoimiin. Tämä ei kuitenkaan ilmene 116 §:n säännöskohtaisista perusteluista, jossa todetaan kyseen olevan lähinnä viittauksen päivittämisestä. Ehdotetun 85 a §:n 4 momentin mukaan osallistumisoikeus käytännön tehtäviin voitaisiin evätä siihen saakka, kunnes tehtäisiin päätös opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa, kuitenkin enintään kuukaudeksi kerrallaan. Pidän perusteltuna, että turvaamistoimen tarvetta olisi arvioitava määräajoin uudelleen. Kun kyse saattaa olla pitkästäkin, peräkkäisistä kuukauden ajanjaksoista koostuvasta ajasta, voisi olla syytä vielä laajemmin perustella valituskieltoa opiskelijan oikeusturvan kannalta.

Luonnoksen 81 §:n säännöskohtaisten perustelujen mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi ohjata opiskelijaa myös opiskeluoikeuden palauttamista haettaessa ja siihen liittyviä selvityksiä hankittaessa. Tämä ei kuitenkaan ilmene esitetystä säännöksestä eikä voimassaolevasta 83 §:stä. Esitetyn jälkiohjausvelvollisuuden asiayhteydessä tulee huomioida myös oppivelvollisuuslain 13 §:stä johtuva ilmoitusvelvollisuus.

Terveystilaa ja rikostuomioita koskevien asioiden käsittelyperusteeksi lisättäisiin 2. ja 3. lakiehdotustekstien mukaan opiskeluoikeuden pidättäminen (yliopistolain 45 d § sekä ammattikorkeakoululain 40 §). Tämä ei näy säännöskohtaisista perusteluista eikä ehdotetun ammattikorkeakoululain osalta lakiehdotuksen rinnakkaistekstistä. Samalla tämä käsittelyperuste näyttäisi puuttuvan ehdotetusta laista ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamiseksi (vrt. myös voimassa olevan lain 107 §). Käsittelyperuste jää myös epäselväksi esitysluonnoksessa kuvatussa opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian vireilletuloa edeltävässä ”epävirallisessa valmisteluvaiheessa” (esim. s. 38 ja s. 47).

#### Kommentit ehdotusten vaikutuksista

-

#### Mitä näkemyksiä teillä on ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulujen yhteisestä SORA-oppaasta?

-

#### Muut huomiot esitysluonnoksesta

Ehdotetut säännökset ovat pääasiassa voimassa olevia lakeja täsmentäviä ja lakitekniisiä, mutta osin myös sisällöllisiä. Pidän tärkeänä, että esityksessä selkeästi ilmaistaan, kummasta eri säännösten osalta kulloinkin on kyse.

Esitysluonnoksessa johdonmukaisesti ja toistuvasti käytetään vältettävää viittausta ”sitä kuin” viitattaessa hallintolakiin ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin (mm. 1. lakiehdotuksen 93 §, 2. lakiehdotuksen 45 c § ja 83 a § ja 3. lakiehdotuksen 39 §). Tällaiset viittaukset tulisi vastakkaispäätelmien vuoksi poistaa. Jatkovalmistelussa tulisi lisäksi huolellisesti arvioida sitä, onko mainittuihin hallinnon yleislakeihin ylipäättään tarvetta viitata.

Lakiehdotuksen 43 b §:n säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 49) on epäselvyyttä.

Keinänen Krissu

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia - Apulaisoikeusasiamies Mikko Sarja  
ja Esittelijäneuvos Piatta Skottman-Kivelä